

wonatkozását nézzük, akkor is, az ilyen paraszt- és szegénység-felfogásnak már volt a magyar irodalomban egy kiadósan ellenszenves szakasza. Különben pedig, itéljen Asztalos István abból, milyen keletje van az ilyen elégedett szegénység dokumentálásnak, „műbíráló” köreiben. Már is olvashatta miként fuvolázzák szegénységét, figuráit Gorkijinak. Ne hagyja el Gorkijnak ugy a megcsinálás módját, mint értelmét illetőleg mindig gyökeresen kritikus a magatartása. (G. G.)

C SODALATOS UTAZÁS NAP-KELET ORSZAGABAN.

Ezt a meseszerű címet viseli Tibériu Mosoiu kolozsvári egyetemi tanár, tudásunk szerint a prágai Prager könyvkiadó legutolsó kiadványaként megjelent könyve. A könyv maga is meseszerű, nemcsak a címe, de leírás módját, tartalmi felépítését tekintve. A történet azonban igaz történet. Egy a hazájában háttérbe szorított, haladó eszméi miatt üldözött, kortársai műveltségét jóval meghaladó egykori román bojár, Neculai Milescu hányatott, szenvedésekkel és örömmel telített életét tartalmazza. Konstantinápoly, Stettin, a svéd és francia királyi udvarok sorra elvonnak előttünk. A hős tudományos és hitbéli vitái nemcsak a görög egyházi befolyás alatt álló Keletet, de — teológiai ismereteivel — még a franciákat is elkápráztatja. Milescu életét és tudását jórészt azonban az orosz birodalom szolgálatának áldozza. A kor Nagy Péter s Nagy Péter uralmát közvetlenül megelőző kor, a nyugatiasodás, a babonák és misztikus kötöttségek alóli szabadulási törekvések kora. Ezt a kort szolgálja eredményesen Milescu, mint fordító a külügyeknél, hol amolyan belső titkostasáncos féle, majd pedig az első orosz diplomáciai követség vezetője Kinában. Erről az utjáról tett jelentései és könyvei előkelő helyet biztosítanak nevének kora tudományos életében.

A fordító Arató András igen jó

szolgálatot tett a magyarjaink olvasóinak e könyv megjelenésével, amikor a magyar olvasók előtt hozzáférhetővé tette ezt az eddig csak szaktudósok által ismert kivételes írást. (Jordáky Lajos)

KODOLÁNYI: VÉGRENDELET; NEMETH LASZLO: PAPUCSHÓS. A „Végrendelet”-ben, mely Kodolányi harmadik társadalmi színműve, látjuk igazában, milyen erős, éles, éppen nem palástolt az az ellenérzés, mely az író a „beati possidentes”, a boldog s háborítatlan birtoklás ellen fűti: A Végrendelet szereplői — csupa, falusi viszonylatban jómódu, tehetős paraszt, mesterember, grájerleros — közkereseti társaságba áll össze egy befolyásolt végrendelettel kísémmizett szegény és dolgozó emberpár ellen — ez a darab témája, s a téma annál lehangolóbb hatású, mert az igazság, az emberség és méltányosság megtagadásának az áragyakran csak egy összetört kocsi derék vagy egy elromlott permetező megjavítása... Kodolányi tehát éppen nem illúziók rabja. Sőt. Az öncsalás elleni tiszteletremető küzdelmében egyenesen megdöbbenő és kétségbeejtő egyhangúsággal rajzolja meg a birtok, a vagyon, a megszolt gazdagság kábulatába fulladt falu képét. Nem is valami bonyolult színpadi technikával dolgozik. Mint a „Vidéki történet”-ben, itt is egy helyszínrre kiszállt törvényszéki tárgyalás a darab gerince; mint a „Földindulás”-ban itt is szektákba menekülő, révedező és tévedező lelkek keresik a földi létben fel nem található igazságot; s itt is valami külső, kívülről jövő, a darab szerkezetébe csak egész felületesen beépített deus ex machina hozza meg a kibonyolódást. Mi hát, ami mégis lenyűgözve tartja a nézőt? Mi az, ami Kodolányi Végrendeletét is értékes színpadi művé avatja?

Az író élő és éltető emberlátása, azt hisszük, az a drámai realitás, mely egy-egy szóval, egy mondattal, egy pillantással képes érzékeltetni lélekállapotokat — a jellemzés